

Năm vai trò của kinh tế tập thể, hợp tác xã trong phát triển kinh tế tuần hoàn

05:51 13/12/2025

Kinh tế tập thể, hợp tác xã (HTX) không chỉ là trụ cột của kinh tế địa phương mà còn là nhân tố quan trọng trong quá trình chuyển đổi sang kinh tế xanh, kinh tế tuần hoàn tại Việt Nam. Thông qua sự hợp tác, chia sẻ và liên kết, HTX đang góp phần tạo ra những giá trị mới, phát triển bền vững hơn cho cộng đồng và xã hội.

Thứ nhất, HTX là cầu nối quan trọng giúp người dân tiếp cận khoa học - công nghệ xanh. Trong nhiều lĩnh vực như nông nghiệp, thủy sản, năng lượng tái tạo hay xử lý chất thải, việc áp dụng công nghệ đòi hỏi vốn đầu tư, trình độ quản lý và sự phối hợp đồng bộ. Đây là điều mà từng hộ sản xuất riêng lẻ khó thực hiện. Thông qua tổ chức HTX, các hộ có thể liên kết cùng nhau, chia sẻ chi phí, tiếp cận các nguồn hỗ trợ của Nhà nước và doanh nghiệp để đầu tư vào công nghệ tiết kiệm nước, nông nghiệp hữu cơ, năng lượng tái tạo hay hệ thống tưới nhỏ giọt. Nhiều HTX nông nghiệp đã áp dụng quy trình sản xuất VietGAP, sử dụng hệ thống tưới tự động và phân hữu cơ vi sinh thay cho phân hoá học, giúp giảm đáng kể lượng nước tưới và hạn chế ô nhiễm đất.

Nhiều HTX nông nghiệp đã áp dụng quy trình sản xuất VietGAP. Ảnh minh họa

Thứ hai, HTX đóng vai trò quan trọng trong thúc đẩy kinh tế tuần hoàn thông qua việc tận dụng và tái sử dụng phụ phẩm nông nghiệp. Ở nhiều vùng, chất thải nông nghiệp như rơm rạ, vỏ cà phê, phế phẩm từ chăn nuôi trước đây thường bị bỏ đi hoặc đốt, gây ô nhiễm không khí và phát thải khí nhà kính. Khi được tổ chức trong mô hình HTX, các phụ phẩm này có thể được thu gom và tái chế thành phân bón hữu cơ, thức ăn chăn nuôi hoặc nguyên liệu sinh học. Ví dụ, HTX Nông nghiệp Hữu cơ Quế Lâm (Huế) đã triển khai chuỗi liên kết khép kín: sản xuất lúa hữu cơ, tận dụng phụ phẩm để ủ phân, và cung cấp trở lại cho vòng sản xuất. Mô hình này không chỉ giảm chi phí mà còn hình thành một vòng tròn kinh tế tuần hoàn bền vững.

Thứ ba, nhiều HTX đang đóng góp thiết thực vào mục tiêu giảm phát thải thông qua phát triển năng lượng tái tạo. Một số HTX điện và môi trường đã mạnh dạn đầu tư vào điện mặt trời áp mái, điện gió cộng đồng hoặc hệ thống xử lý chất thải để tạo khí sinh học (biogas). Việc này giúp giảm ô nhiễm môi trường, cung cấp nguồn năng lượng sạch và giảm sử dụng nhiên liệu hóa thạch. Mô hình HTX kiểu này phù hợp với các vùng nông thôn và đang được nhân rộng tại nhiều địa phương.

Thứ tư, HTX góp phần nâng cao khả năng thích ứng với biến đổi khí hậu nhờ tổ chức sản xuất quy mô phù hợp, chủ động trong quy hoạch và quản lý rủi ro thiên tai. Các HTX nông nghiệp ở đồng bằng sông Cửu Long – nơi chịu ảnh hưởng nặng nề của xâm nhập mặn đã chuyển đổi mạnh mẽ mô hình canh tác (như triển khai mô hình tôm - lúa sinh thái, sử dụng quy trình canh tác giảm phân thuốc và tiết kiệm nước). Mô hình này không chỉ giúp nông dân thích nghi với mặn mà còn tạo ra sản phẩm đạt chứng nhận hữu cơ, giá trị cao trên thị trường.

Thứ năm, HTX còn có vai trò tạo việc làm xanh và nâng cao thu nhập cho người lao động. Sự phát triển của kinh tế xanh đòi hỏi nhiều loại hình công việc mới như thu gom phân loại rác, chăm sóc rừng, sản xuất nông nghiệp hữu cơ, dịch vụ du lịch sinh thái... Nhiều HTX dịch vụ du lịch sinh thái đã khai thác giá trị tự nhiên bền vững, tổ chức các tour du lịch sinh thái, giáo dục môi trường cho du khách. Điều này vừa bảo tồn cảnh quan, vừa nâng cao đời sống người dân địa phương.

Bên cạnh những kết quả nổi bật, việc phát huy vai trò của HTX trong kinh tế xanh và kinh tế tuần hoàn vẫn còn thách thức. Nhiều HTX quy mô nhỏ, vốn ít, năng lực quản trị hạn chế, chưa tiếp cận đầy đủ công nghệ xanh. Sự liên kết

giữa HTX với doanh nghiệp và với chuỗi giá trị còn lỏng lẻo. Tuy nhiên, đây cũng là cơ hội để các cơ quan quản lý, doanh nghiệp và cộng đồng tăng cường hỗ trợ, tạo điều kiện cho HTX nâng cao năng lực, mở rộng mô hình sản xuất bền vững.

Trong thời gian tới, để HTX thực sự trở thành động lực thúc đẩy kinh tế xanh, cần tiếp tục hoàn thiện chính sách hỗ trợ về vốn, đất đai, khoa học - công nghệ và đào tạo nhân lực. Đồng thời, cần đẩy mạnh nhân rộng các mô hình HTX ứng dụng kinh tế tuần hoàn, HTX xanh, HTX thích ứng biến đổi khí hậu theo hướng hiện đại, bền vững và có khả năng cạnh tranh.

Hoài Thu